

II. évfolyam 7. szám_1991. július

HÍRMONDÓ

Arcok az 1991. évi ünnepi könyvhétről

Sikeres programsorozattal ünnepeltük az idei könyvhétet. Május 31-én Koncz Gábor önálló irodalmi estjét láthatta nagyszámú közönség a megyei könyvtárban. Vendégünk volt Sebők János író, természetvédő - A lázadó bioszféra című kötete kapcsán találkozhattak vele olvasóink. Nagysikerű író-olvasó találkozó résztvevője volt Ancsel Éva filozófus, akinek a könyvhétre megjelent Bekezdések az emberről című műve fontos helyet foglal el minden gondokodó ember könyvespolcán. B. Horváth István zenés-verses gyermekműsora osztatlan sikert aratott kis olvasóink körében. Nagy Zoltán mesegyűjtő 7-8-os tanulóknak tartott élvezetes és emlékezetes előadást a mese, az ősvallás kapcsolatáról és elemeiről.

IFJÚSÁGI NYÁRI EGYETEM SALGÓTARJÁN - 1991.

A TIT Nógrád Megyei Egyesülete már 17. alkalommal rendezi meg a nemzetközi Salgótarjáni Ifjúsági Nyári Egyetemet, melynek témaköre:

IFJÚSÁGI MOZGALMAK AZ ÁTALAKULÓ EURÓPÁBAN. A program lehetővé teszi a politikai, a vallási, a környezetvédelmi és egyéb ifjúsági mozgalmak bemutatkozását, vitáját, találkozását a magyar és külföldi szervezetek képviselőinek részvételével. Helyszín: Salgótarján, Városháza Az előadások nyitottak; a részletes programot a helyi sajtó közli.

Néhány rendezvényünket a Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtár előadótermében tartjuk, melyekre ezúton is meghívunk minden érdeklődőt.

- július 5. 15.30 óra VIKTOR MÁTÉ zeneszerző: A nyugati ifjúsági mozgalmak kezdete: a beat-nemzedék zenéje
 - július 5. 16.30 óra Tájékoztató: Devialódó ifjúsági csoportok és a rendőrség. (Punkok, skin-headok, sátánisták)
 - július 5. 20.00 óra VARGA ISTVÁN: Diaporáma bemutató
 - július 8. 20.00 óra BUDA LÁSZLÓ diabetéses élménybeszámolója a hegyek és gleccserek világáról
- KARÁCSONY JÓZSEF a Nyári Egyetem titkára

Július - oroszlán hava

A római naptárban a hónap eredetileg a Quintilis, "Ötödik" nevet viselte, mivel az egykori márciusi évkezdéstől számítva az ötödik hónap volt. I. e. 44-ben Marcus Antonius hízelgő javaslatára nevezték el Júliusnak Július Caesarról, aki a hónap 12. napján született.

Júliusi régen az Oroszlán havának is nevezték, annak okán, hogy 23/24-ével a Nap az Oroszlán jegyébe lépett (a valóságban a Rák csillagképben jár ekkor). Közhasználatú magyar neve az Oroszlán hónap első dekádjának apostol-szentje után Szent Jakab hava volt. A hónapot féltelen, nagy kala-pú paraszt testesítette meg, amint épp sarlóját köszörüli, arat vele vagy kévét hord, netán a csűrben búzáját csépele. Elvontabb allegóriája sárga ruhás, repülő ifjú, fején kalászkoszorúval. Jobbjában az Oroszlán jele, baljában kosár fűgével, dinnyével és más gyümölcsökkel. Az oroszlánbőrös, buzogányos napisten, Héraklész - Hercules szintén a július megtestesítője volt.

A történelem hajnalán az oroszlán nemcsak Afrikában volt honos. A fekete földrészen kívül Dél-Európától Indiáig mindenütt nagy számban élt. Oroszlánt ölni egykor a férfiasság próbája volt, a törzsön belüli hatalmat igénylők rituális kötelezettsége, ami a vadász módok és fegyverek tökéletesedésével királyi passzióvá süllyedt. Így pusztult ki a királyi vad gyorsan civilizálódó eurázsiai élőhelyein.

Mielőtt azonban ez bekövetkezett volna, mint a királyok állata és az állatok királya jelképpé nőtt, és mivel a királyság intézményét égi eredetűnek hirdették, a királyok pedig a Nap fiának tekintették magukat, az aranyörényű ragadozó napjelképpé lett.

ÉVFORDULÓ

565 éve halt meg TAR LŐRINC pohárnokmester, honti és nógrádi alispán 1985-ben a Szépirodalmi Könyvkiadó "Tar Lőrinc pokoljárása - Középkori magyar víziók" címmel a Magyar ritkaságok sorozatban új kötetet adott ki.

A Tar Lőrinc történet ritka szép darabja a középkori Európa látomás-irodalmának a szűkebb hazánk, Nógrád megye múltjához is kötődik.

Tar Lőrinc a Rátót nemzetség leszármazottja volt. ősei IV. László és III. Endre korában a pártviszályokban jutottak birtokhoz, Tar nevű jobbágyfaluhoz és a pásztói cisztercita klostrom kegyuraságához. Innen ered a középkori névadományozási hagyományokhoz kapcsolódóan, illetve Tinódi Sebestyén nyomán a Tar, Tari Lőrinc elnevezés. Tar Lőrinc Zsigmond király hűséges embere, 1401-ben a király védelmezői között találjuk. Ezért Zsigmond zászlós urai közé emelte, majd 1405-ben pohárnokává tette. 1408-ban Tar Lőrinc a középkor legnehezebb zarándokútjára szánta el magát. Három és fél éves zarándoklata során eljutott Írországba, a Szent Patrik barlangba. Szerencsésen visszatért a valószínűleg kénes gázokkal teli barlangból. Élményeit, átélt látomásait a dublini királyi kancellárián hiteles jegyzőkönyvbe rögzítették. A jegyzőkönyv másolata a British Múzeumban bukkant föl egy hatnyelvű kódexben.

Tar Lőrinc élményeit Tinódi Sebestyén is megörökítette egy hétszer négyes soros verszetben.

Az 1985-ben megjelent, a fentebb említett szép kivitelű kiadványban mindezeket elolvashatjuk s ismereteket szerezhetünk más európai víziókról, a Purgatóriumba tett utakról, valamint Tar Lőrinc személyes életéhez kapcsolódó oklevelekről.

Tar Lőrinc zarándokútja után visszatért Zsigmond udvarába, követi feladatokkal látogatást tett Velencében, majd a hivatalos udvari kíséret tagjaként járt a konstanzi zsinaton is. Az utolsó okleveles adat Tar Lőrincről 1426-ból származik.

15 éves Salgótarján és Vantaa barátsága

1976 júliusában a Hazafias Népfront Országos Tanácsának szervezésében magyar-finn barátsági hét megrendezésére került sor. Ennek keretében Salgótarján és a finn Vantaa város küldöttei kölcsönös látogatást letek s döntöttek a testvérvárosi kapcsolatok kiépítéséről.

1977. október közepén, Salgótarján és Vantaa város vezetői aláírta a két város közötti testvérvárosi kapcsolat kiépítését szolgáló okmányt. Döntöttek arról, hogy gyermek és ifjúsági küldöttségek, művészeti együttesek, városi delegációk, szakmai találkozók rendszeres cseréjével teszik élővé a barátságot. E 15 éves kapcsolat során lépett föl Salgótarjánban a Vantaa Laulu férfikórus, a vantaa-i szimfonikus zenekar, jutott el Vantaa a salgótarjáni Liszt Ferenc kamarakórus, mutatta be fotóit Varga István tanár. A salgótarjáni Kodály Zoltán Általános Iskola a finn-magyar iskolabarátság elmélyítéséért ugyancsak sokat tett kórusok cseréjével, gyermekrajz-kiállítások szervezésével. Természetesen 15 év történéseit teljes részletességgel felsorolni nem tudjuk. Napjainkban elsősorban a gazdasági kapcsolatok fejlesztése került a figyelem középpontjába. A legfrissebb fejlemények között említhetjük az Észak-magyarországi Gazdasági Kamara finn-napját, ahol finn és magyar kis- és középvállalkozók együttműködése, a finn kormányhatal felhasználása volt napirenden. Kívánjuk, hogy gazdagodjon, színesedjen a magyar és a finn nép barátsága, a két testvérváros, Salgótarján és Vantaa kapcsolata.

GYEREKEKNEK

Tudod-e?

Nógrád Vára

Már a honfoglalás előtt földvár állt a helyén, melyet István király várme-
gyerendszerének egyik központjául
szemelt ki. Később a váci püspökségé
lelt, a XV. sz.-ban a husziták ellen
megerősítik, majd Báthori Miklós
püspök fényűzően átépíti. A történe-
lem során többször cserél gazdát: hol
a császáriak, hol a törökök birtokol-
ják. 1685-ben villámcsapástól felrob-
ban, azóta rom. Szabálytalan alapraj-
zú belső tornyos vár volt, amelyhez
újabbán ún. olasz típusú bástyákkal
ellátott külső várat építettek. A külső
vár kőkeretes kapuja a csapórács he-
lyével, a latin nyelvű kőtáblán az
1622-es évszámmal még áll.

A külső és belső vár közölt a barba-
kán (kapuerőd) maradványai találha-
tók. A belső várat árok vette körül,
ebben találták meg Báthori püspök
címeres vörös márvány tábláját. A
belső várból az öregtorony három
emelet magasan álló, szépen fara-
gott kövekből épített sarka kürtő- és
ablakmaradványokkal még látható. A
várból szép kilátás tárul elénk. Ma-

gyarország 1990. Hernády Károly:
Nógrádi várak. 1982. Szombathy Vik-
tor: Nógrádi útikalauz. 1976. Vártú-
rák kalauza. 1975.

Sorozataink

Hősök-csaták

Azoknak a gyerekeknek és fiatalok-
nak készült ez a sorozat, akikben az
iskolai történelemórák fölkeltek az
érdeklődést a különböző korok
nevezetes eseményei iránt, és kíván-
csiségük kielégítéséhez olvasmányo-
kat keresnek.

A könyvek nem törekednek a korok
teljes bemutatására. Szereplőik
olyan hadvezérek, akik az összefüggő
történelmi események sodrában ala-
kító szerepet játszottak. Ilyen módon
katonák, politikusok követik egy-
mást, akik vagy folytatták a mások
által megkezdett harcot, vagy éppen
egymás ellenfelei voltak. Más szóval
úgy is mondhatjuk, hogy csataleírá-
sokban bővelkedő életrajzokat kap
kézbe az olvasó.

A béke szebb és jobb, mint a háború.
Ismerjük meg a háborúkat, hogy an-
nál többre becsülhessük a békét! Eb-

ben segítenek a sorozat kötetei: Ker-
tész István: Ókori hősök, ókori csaták
Kertész István: Antik harcmezőkön
Rázsó Gyula: A lovagkor csatái Feny-
vesi László: Katonahistóriák Mátyás
király korából
Nagy László: "Megfogyva bár, de tör-
ve nem."

A Lutra-csereklub hírei

Kedves Játzóársak!

A nyári vakáció alatt is folytatódik a
játék! Újabb lehetőségre hívjuk fel
figyelmeteket: a CUCCIOLI-album új
családtaggal gyarapodott, PILU-val, a
búbosbankával. Ó és kis barátai a
madarak csodálatos világával ismer-
tetnek meg benneteket. Az új albu-
mot és a matricákat a gyermek-
könyvtárban is megvásárolhatjátok.
Természetesen a SEBESSÉG-album
matricáinak csereberéje is folytató-
dik! Szeretettel várunk minden ját-
zóársat péntekenként 13-18 óráig!
VIZONTLÁTÁSRA A GYERMEK-
KÖNYVTÁRBAN!

Nyár a gyermekkönyvtárban

Július havi szünidei program

Minden HÉTFŐN ÉS PÉNTEKEN videomozi:

Műsor:

2.. 14.00 IVANHOE (ausztrál rajzfilm)

5. 14.00 NILS IILGERSSON

8. 14,00 A HÉTPETTYES LOVAG (zenés mesejáték)

12.14.00 MEGKÖVESÜLT ŐSVILÁG (Ipolytaroóc)

15. 14.00 A KÉKVÉRCSEK ERDEJÉBEN (Homoki Nagy Ist-
ván filmje)

19. 14.00 K1SMASZAT ÉS A GÉZENGÚZOK

22. 14.00 AZ ERDŐ KAPITÁNYA

26. 14.00 ALICE CSODAORSZÁGBAN

29. 14.00 KACSAMESÉK, CSIPET-CSAPAT (Walt Disney
bemutatja)

A hónap MINDEN KEDDI NAPJÁN láncot fűzhetsz színes
gyöngyből.

SZERDÁN "NAGY A VILÁG" - sorozatunkban megismer-
kedhetsz más országok gyerekeinek életével és játéka-
ival. (5-8. osztályos tanulóknak)

CSÜTÖRTÖKÖN: Hol volt, hol nem volt... kirándulás a
mesék birodalmába, ahol eljátszhatod, bábozhatod, le-
rajzolhatod kedves mesédet, mesehősödöt. (1-4. osztá-
lyos tanulóknak .

MINDEN NAP: Rejtvényzsák - sok-sok feladványát meg-
fejtheted és értékes holmikot nyerhetsz.

Június 3, 17, 31-én BEÜLÜNK AZ IDŐGÉPBE...és vissza-
megyünk a magyar történelem harcos, izgalmas, sors-
döntő korszakaiba. (5-8. osztályos tanulóknak) Vala-
mennyi program kezdési ideje: délután 2 óra.

A HÓNAP KÖNYVE

Mocsáry Antal: Nemes Nógrád vármegyének Históriai, Geographiai és Statistikai Esmértetése 165 éve jelent meg nyomtatásban Mocsáry Antal nagy általános műveltségbeli és tudományos értékkel bíró munkája. Ki is volt Mocsáry Antal? 1757. szept. 18-án született Bozókön /Hont megye/. 1790. április 20-tól Nógrád megyében a főszolgabírói tisztet látta el. 1800-tól főbiztos és a későbbiekben Nógrád és más megyék táblabírája volt. 1803-ban visszavonult a közélettől s Lapujtón élt. Barátai, Kazinczy Ferenc, Fay András és Vitkovics Mihály inspirálására csak irodalommal és tudományokkal foglalkozott. 1832 május 24-én hunyt el Lapujtón. Monográfiája, a XIX. század első évtizedeinek sajátos tudománya, a hon- és államisme-reti tudomány szabályai szerint íródott, s már az akkori gyakorlati politika számára is fontos forrásnak bizonyult. Napjainkban is bátran meríthet belőle a történétíró, a nyelvész, a néprajztudós, helytörténész is, hiszen értéke e műnek a forrásgazdagság valamint az adatbőség. Az első kötetben a történeti megye négy járásának településeiről szinte minden lehetséges adatot rögzített a szerző. A további kötetekben igen gazdag a nógrádi várak s a hadi események feltárása. Mocsáry Antal fontosnak tartotta egykoron, hogy leírja a rendelkezésre álló tényeket a megye iskoláiról, levéltárákról, könyvtárákról, különleges gyűjteményekről is. Stílusa eleven, az élő beszéd, a korabeli társalgási stílus is visszatükröződik a műben. Nagy értéke a monográfiának az illusztrációk sokfélesége. Egy pesti rézmetsző, Lenhardt Sámuel készítette a művészi kivitelű képeket. 1982-ben a korszerű hagyományörzés szellemében s a Mocsáry-monográfia minél szélesebb megismertetése érdekében a szécsényi Kubinyi Ferenc Múzeum, a II. Rákóczi Ferenc Mezőgazdasági Termelőszövetkezet anyagi támogatásával, megjelentene a mű reprint kiadását. Könyvtárunk helyismereti különgyűjteményében mindkettő, az eredeti és a reprint kiadás is, olvasóink rendelkezésre áll.

Kiscsoportok foglalkozásai

Értesítjük olvasóinkat, hogy július és augusztus hónapban kiscsoportjaink működése szünetel!

Kiállítás

Július 15-ig BAGI ANDRÁS szoborkiállítását tekinthetik meg a könyvtár emeleti előterében.

A Balassi Bálint Asztaltársaság alkotó tagjainak közös kiállítása.

A megnyitóról külön értesítjük kedves olvasóinkat.

HÍREK

Értesítjük kedves olvasóinkat, hogy intézményünk július és augusztus hónapokban a szombati nyitvatartási - takarékosági okokból - szünetelteti.

Minden olvasónk szíves elnézését kérjük!

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy 1991. július elsejétől csak egy felszólítót van módunkban küldeni késedelmes olvasóinknak. A késedelmi díj mértéke könyvenként 10,- Ft+ postaköltség. Kérjük olvasóinkat a kölcsönzési határidő betartására!

Örömmel tájékoztatjuk olvasóinkat, hogy a PERIODIKA számítógépes adatbázisunk feltöltése, bővítése befejeződött. Igény és érdeklődés szerint információt kaphatnak a könyvtárunkban fellelhető bármely időszaki kiadványról (lapok, folyóiratok) a következők szerint: cím, alcím, kiadó, nyelv, ország (ahol a periodika megjelenik), tárgyszó (a kiadvány tartalma). Megtudhatják, hogy egy-egy kiadvány mely évfolyamai állnak rendelkezésre, ill. tájékozódhatnak az esetleges hiányokról is. Az adatbázis használatához segítséget nyújtanak a szaktájékoztató és az általános tájékoztató pont munkatársai. Az adatbázis használata díjtalan.

A Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtár két nyári olvasótáborát szervez. A 13-14 éves tanulók megyei olvasótáborára július 15-27 között Szécsényben, a középiskolai kollégiumban 40 fő részvételével, a Nógrád és Komárom megyei szlovák nemzetiségű gyerekek olvasótáborára július 29-től augusztus 9-ig a Cseh és Szlovák Köztársaságban Látky Poli-ankyban 50 fő részvételével kerül megrendezésre.

Mindkét tábor elsődleges nevelési célja a gyerekek önismeretének fejlesztése, a társadalomhoz, a közösséghez való kötődésük tudatosítása.

A zenei rejtvény V. fordulójában hanglemelt nyerek:

Prokai Judit Salgótarján, Nyírfácska út 3.1/7, Alexiné Galbács Hedvig Salgótarján, Ybl Miklós u. 43., Pazik Eszter Salgótarján, Madzsar J. u. 23.

Nagyszámú érdeklődő jelenlétében nyitotta meg - június 10-én - Bobály Attila szobrászművész Bagi András szoborkiállítását. Közreműködött a Kodály Zoltán Általános Iskola "Kicsinyek kórusa" Valccsikné Tamás Zsuzsanna vezényletével.

JELES NÉVNAP

ANNA

"Neved torkomból fölszakadna, s igévé lenne: Anna, Anna!" (Vári FABIÁN László: Báthori Anna) Az Anna héber eredetű név. Eredeti alakja Channáh, jelentése: (isteni) kegyelem, illetve: kellem, báj, kecsesség, kedvesség. Az ószövetségi Channáh névből csak Európában lelt Anna, egyes nyelvekben Anne, Ann stb. Elterjedését azoknak az apostoloknak és térítőknak köszönhetjük, akik megismertették az újszövetségi eseményeket, hiszen ezekben felbukkannak az Annák: Anna volt Szűz Mária anyja, Joakim felesége: Szent Anna. Ezt a nevet több királyné és hercegnő viselte Magyarországon, Angliában, Franciaországban, a keletrómai birodalomban és Oroszországban. III. Béla magyar király első felesége Ágnesről Annára változtatta nevét, amikor áttért a görög-keleti vallásra. IV. Béla királyunk negyedik lányát is Annának nevezték. II. Ulászló (Dobzse László) felesége és leánya is Anna volt. Anna hercegnő férjének, I. Ferdinándnak tizenöt gyermeket szült, az utolsóval gyermekágyban halt meg. Történelmünk utolsó Anna nevű királynéja II. Mátyas magyar király neje volt, aki Ferdinánd tiroli főherceg leányaként Innsbruckban született 1585-ben. Az Anna név népszerű volt a magyar falvakban. Szent Annát különös tisztelettel vették körül a katolikusok. Ő volt a védszentje az asszonyoknak, az anyáknak, különösen a szülő anyáknak, de általában a női munkának is. Ünnepe július 26-ára esett, a mai napig is akkor van az Annák neve napja. A Szent Annáról szóló magyar legendák közül legköltőibb a Szent Anna-tó eredetmondája. Balladákban, szerelmi énekekben, párosító énekekben gyakran előfordul az Anna név. A legismertebb magyar népballada, amelyek hőse Anna, az önfeláldozó Fehér Annáról szól, a másik népszerű a Molnár Anna, aki megöli csábítóját és visszatér kisgyermekéhez és férjéhez. A vidámabb népdalokban már becézve jelenik meg a név, például ebben a párosítóban: Szakítsd le te, Annus, kösd meg bokrádba, Tedd a Szabó Feri Fűrge kalapjára! A költészetben leggyakrabban a költők létező szerelmeiként vállak halhatatlanokká, mivel a költők megénekelték őket. Ilyen volt Juhász Gyula, Balassi Bálint, Kassák Lajos, Burns, Apollinaire, Poe, Baudelaire Annája. Híres regényhősnők is "élnek" Anna néven s a regények címeiként: az Édes Anna (Kosztolányi Dezső) és az Anna Karenina (Lev Tolsztoj). Minden kedves Anna nevű olvasónkat köszöntjük névnapján!